

Tal på Nobeldagen 2015 vid demonstrationen vid Tullhuset på Blasieholmen

Rädda Blasieholmen – stoppa Nobelbygget

Tal för Organisationer, sidan:

- 2 Samfundet S:t Erik
- 3 Svenska Byggnadsvårdsföreningen
- 5 Stockholm Skyline
- 6 Skärgårdens Trafikantförening
- 7 Stockholms Sjögård
- 9 Norrmalms Hembygdsförening

Flera hundra personer deltog och markerade sitt stöd för talarnas budskap

Foto: Krister Nilsson/Skärgårdsbatar.se

Från Skärgårdsbåtarna vid kajen fick vi kraftfulla stödjande signaler kl. 12.15. Mäktigt!

Fredrik von Feilitzen talade för Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik bildades 1901 och fyllde länge en del av de funktioner som Stockholms stadsmuseum sedan tog över när museet inrättades, och det var först 1937.

Vi ger ut en känd årsbok och yttrar oss ganska flitigt över stans olika planer.

Hit till Blasieholmen flyttades på 1550-talet svenska flottans sjögård, med sitt varv, från Skeppsbron nedanför Slottet. Det var alltså här skeppet Vasa byggdes innan flottan flyttade vidare till Skeppsholmen. Men den efterföljdes av ett civilt varv, och hamnverksamhet har pågått här på Blasieholmen kontinuerligt under nästan ett halvt årtusende.

De hamnbyggnader som finns kvar är dels ett kombinerat kokhus och våghus från 1830, där man vägde varor och kokade hamnarbetarnas och sjömännens mat. Det huset blir kvar, men det blir däremot inte det vackra Kungliga tull- och packhuset från 1876, som illustrerar att det här var en viktig utrikeshamn. Och även de två väl gestaltade magasinerna från 1910 skulle rivras, det bortre har som ni kan se en originell lyftkran.

Området är ganska vanskött av Stockholms stad, men husen är välbevarade exteriört. Framförallt bildar de tillsammans med den stensatta kajen, med sin räls efter hamnkranen, en **hamnmiljö** som nu är enastående i Stockholm och som det är viktigt att bevara både till utseende och funktion.

I **miljöbalken** ingår skydd av Sveriges **riksintressen** och Blasieholmen är en central del i Sveriges viktigaste kulturhistoriska riksintresse, som omfattar Stockholms innerstad och Djurgården. I **Riksantikvarieämbetets** beskrivning av det här riksintresset finns flera så kallade värdetexter som är tillämpliga just på Blasieholmen.

Det gäller 1600-talets och 1800-talets stadsplanestruktur, där den slutna stenstaden ju har en gräns mot den här delen av Blasieholmen.

Riksantikvarieämbetet specificerar också andra faktorer i riksintresset – jag citerar:

”sjöfartsstaden med byggnader som hör ihop med flottan och sjöfarten” - ”fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp” - ”vyerna från viktiga utsiktspunkter” - och inte minst ”stadssiluetten”,

På alla de här punkterna skulle arkitekterna Chipperfields och Felgers stora byggnad skada riksintresset och dessutom skulle den överstora lysande byggnadsvolymen vara till skada för utblickarna mot Nationalmuseum – och faktiskt också mot Slottet.

Tidigare har det varit självskrivet att den här delen av Blasieholmen skulle bevaras och att den enda tänkbara stora nybyggnaden skulle vara en angelägen utbyggnad av Nationalmuseum, en utbyggnad som skulle bli omöjlig om NobelCenter byggs.

Enligt miljöbalken ska länsstyrelsen upphäva en detaljplan som innebär påtaglig skada på ett riksintresse.

Samfundet S:t Erik anser att **påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården** – det är just vad NobelCenter skulle medföra.

Kristina Berglund talade för Svenska byggnadsvårdsföreningen

Svenska byggnadsvårdsföreningen är en ideell miljöorganisation vars huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.

Svenska byggnadsvårdsföreningens huvudargument mot läget för Nobelcenter på Blasieholmen är den påtagliga skadan på många av uttrycken för riksintresset samt uttraderandet av den unika hamnmiljön från 1800-talet. Därutöver finns det antal olösta frågor som jag vill belysa, främst tre frågor:

1. Kollektivtrafik

Trafikfrågan är inte löst i planförslaget och det torde vara närmast omöjligt att lösa framkomligheten för turistbussarna på ett bra sätt med hänsyn till det trånga gatunätet på Blasieholmen. Det kan bli fråga om 30 bussangöringar per dag med många bussar per timme i samband med olika evenemang. Det ökande antalet kryssningsfartyg innebär att antalet turistbussar ökar hela tiden i innerstaden. Om Nobelcenter byggs förvärras problemen ytterligare. I trafikutredningen betonas bristen på framkomlighet för turistbussar och för att undvika kaos anges att kollektivtrafiken måste kompletteras med båttrafik.

Ännu presenteras ingen lösning på frågan om parkering av bussarna. Det finns inte heller parkeringsplatser för bussarna i centrala staden. Man får hoppas att inte lösningen blir att ställa bussarna på hamnplanen vilket är möjligt enligt planbestämmelsen TORG som anges på detaljplanekartan.

Möjligheten till kompletterande båttrafik är inte utredd. Det finns ingen lösning i sikte för bussparkeringen. Kollektivtrafiken är således inte utredd och svårlöst. Bristande tillgänglighet är en dålig förutsättning för verksamheten vid Nobelcenter.

2. Grundvatten

Av samrådsunderlaget för kommande MKB för grundvattnet framgår att vid all schaktning under två meter måste grundvattnet pumpas bort samt att sättningar i leran kan orsaka skador på byggnader som är anlagda på lera. Vissa av byggnaderna är delvis grundlagda på träpålar. Det torde finnas stora risker för sättningsskador för befintlig bebyggelse inte bara under själva byggskedet för Nobelcenter utan även senare vilket kan innebära stora kostnader över lång tid.

Det handlar om så mycket som ca 75 000 m³ schaktmassor som ska transporteras från området, vilket motsvarar ca 6 000 lastbilar, ca 30 lastbilar per dag. Lastbilstransporterna av massor skulle under lång tid komma att innebära en synnerligen stor påfrestning på boende- och arbetsmiljöer och på trafiknätet både på Blasieholmen och i centrala Stockholm i övrigt.

Det är anmärkningsvärt att MKB ännu inte upprättats för grundvattenfrågan med tanke på de risker projektet medför, både tekniska och ekonomiska.

3. Arkeologi

Ända sedan medeltiden har det funnits varvsverksamhet på platsen. Arkeologisk expertis menar att det inte är otroligt att Johan III:s flotta finns i kulturlagren. Detta innebär att man kanske under

många år måste pumpa bort vatten för att kunna genomföra omfattande utgrävningar och att byggprocessen stoppas upp under lång tid. Ju längre tid med sänkt grundvattennivå desto större risk för skador på grunderna för angränsande byggnader.

Det är anmärkningsvärt att det ännu inte finns en arkeologisk förundersökning när man vet att sannolikheten är stor för omfattande fynd

Avslutning

Svenska byggnadsvårdsföreningen avstyrker med kraft förslaget till Nobelcenter här på Blasieholmen. Det är ju inte så ofta märkesbyggnader byggs och om Nobelcenter ska byggas borde man använda detta tillfälle till att lägga byggnaden i en ny stadsdel för att skapa identitet, varför inte i Norra Djurgårdsstaden eller Hagastaden? En kommentar i sammanhanget är att när Kungliga Biblioteket en gång skulle byggas på 1870-talet var motståndet stort till läget i Humlegården eftersom läget ansågs så ocentralt!

Staden växer ... varför inte ge andra delar av staden ett lyft?

Kerstin Westerlund Bjurström talade för Stockholm Skyline

Stockholmskyline anser att lokalisering av Nobel Center också betyder flera missade möjligheter för staden. För att Stockholm som helhet ska kunna utvecklas på ett bättre sätt än hittills, socialt, ekologiskt och ekonomiskt, är det avgörande att nya viktiga besöksmål och institutioner sprids till fler ställen än till stans absoluta centrum. Stockholms City är redan överhettat och innerstaden är i ett internationellt perspektiv extremt liten i förhållande till helheten. Det gäller att vidga den i stället för att tränga in mer.

Att Stockholms beslutsfattare lärde sig något om hur viktig Stockholms unika stadskaraktär är för attraktiviteten och därmed ekonomin vore på sin plats. "The Economics of Uniqueness" resp "of heritage" är exempel på forskningsområden inom ekonomisk fakultet vid universitet runt om i världen att dra lärdom från.

Ekonomisk forskning och erfarenhet av verkliga exempel visar också att just speciella lite udda historiska miljöer som tullhuset och hamnmagasinen har oslagbar potential både när det gäller att skapa nya attraktiva mötes- och aktivitetsplatser för befolkningen och att stärka turismen generellt i städer.

Tänk er restauranger och olika publika verksamheter i anslutning till skärgårdstrafik och skärgårdsturism i magasinerna och i tullhuset, kanske bondens marknad eller likande på hamnplan i sammanhang med museiparken. Inget kan vara bättre i marknadsföringen av detta än sjöfartsmiljöns så speciella historia.

Ett modernistiskt glassigt Nobel Center skulle bara ta värdefullt utrymme från Stockholmare och varken bidra till trivsel eller kreativ utveckling av platsen

Därför är det av högsta prioritet att Nobel Center ges förtur till idag obebyggda tomter med fint läge runt innerstan t ex i Vetenskapsstaden i Hagastaden intill. Det är en pinsamhet i sig att den attraktiva tomten vid Wennergren Center med utsikt över Brunnsviken nu av staden föreslås bebyggas med vanliga bostäder och idrottshus. Finns inte ens med i utredningen för N C

Sammanfattningsvis skulle en lokalisering till Blasieholmen innebära att möjligheten att skapa en attraktiv och alldeles unik mötesplats nära vattnet för Stockholmare och turister går till spillo.

Det skulle betyda ökad belastning på ett redan överhettat city - en missad möjlighet att genom ökad attraktivitet hos stadsdelar utanför stenstaden få en bättre socialt och ekologiskt fungerande stad.

Den sämre fungerande stadsstrukturen skulle tillsammans med den skadade stadskaraktären ge negativa ekonomiska konsekvenser för Stockholm som helhet.

Stockholm Skyline avråder bestämt från att Nobel Center lokaliseras till Blasieholmen.

Rohdin, Skärgårdens Trafikantförening

Den 10 december är en stor dag för Stockholm och för Sverige. Nobeldagen har blivit vårt lands kanske högtidligaste bemerkelsedag, men också en central beståndsdel i Stockholms stads varumärke. Vi känner alla både beundran och vördnad för de som denna dag får träda fram och ta emot insignierna för Nobelpriset - liksom för alla de som fått göra det tidigare.

Nobeldagen har de gångna 115 åren också utvecklats till att vara en allt starkare del av stadens mäktiga kulturarv. Jag vet inte hur stort intresse Alfred Nobel hade för kulturarv, men jag tror att han i dag skulle sätta mycket stort värde på detta, och lägga stor vikt vid att vårda sitt bidrag till stadens kulturarv.

Tidigare än så, sedan åtskilliga århundraden har stadens placering, där Saltsjön och Mälaren möts, gjort Stockholm till en betydande sjöfarts- och skärgårdsstad. Det är en minst lika viktig del av stadens kulturarv. I århundraden har livet i Stockholm präglats av sjöfarten till och från stadens hamnar.

Länge, var det inte minst skärgården som försörjde landets huvudstad med mångahanda förnödenheter. Från 1800-talet har skärgården också blivit stadens kanske viktigaste andningshål och ett kärt besöksmål för kortare eller längre tid för storstadsborna.

De vita skärgårdsbåtarna är Stockholms kanske allra mest kända symboler i när och fjärran. Symboler som turister från världens alla hörn vid Strömkajen och Nybrokajen förevigat med sina kameror.

Vi lever nu i en tid, där nya makthavare fäster ringa vikt vid stadens historia och kulturarv eller för skärgårdens villkor. Nu ska byggas nytt! Men, det handlar inte om ett musealt kulturarv utan om ett levande, från vars kajer 600 000 människor årligen besöker skärgården. Var ska de få plats på väg till och från båtarna?

Sjötrafik är inte bara gårdagens trafik. Det är också morgondagens. Sjötrafiken på både inre och de yttre vatten står inför en betydande utveckling, nu när den långdragna sjötrafikupphandlingen går mot sin fullbordan. Skärgårdstrafikens viktigaste nod är en central del också av framtidens kollektivtrafik på vatten. Av det finns inget spår i planerna för Blasieholmen! Inte heller någon annanstans!

Att riva det k-märkta Tullhuset med 140 år på nacken och de mer än sekelgamla hamnmagasinen innebär att de sista synliga resterna av Stockholms stad som skärgårdsstad utplånas för alltid.

Att bebygga den trånga marken här på Blasieholmen med ett väldigt Nobel Center skulle dessutom ta bort allt utrymme på land som krävs för en fungerande och växande skärgårdstrafik. Det handlar inte bara om att gå ombord eller att gå i land. Det är en omfattande logistik för fartygen såväl när de är i trafik, som när de ligger vid kaj och ska underhållas. I allt väsentligt på land. Vi kunde nyss höra hälsningen från de som jobbar i dag på båtarna här vid kajen.

Ett nytt Nobel Center i Stockholm skulle visst kunna bli ett värdefullt tillskott till stadens attraktionskraft. Ett som vi skulle välkomna. Men, det kan det göra på olika platser runt om i staden eller i dess nya tillväxtcentra, utan att det ska ske till priset av att stadens kanske mest långvariga kulturarv med stora framtidsutsikter utplånas för alltid!

Gustaf Taube och Olle Neckman talade för Stockholms Sjögård

Stockholms Sjögård är en ideell förening. Vår utgångspunkt är att värna om de maritima näringarna och det maritima kulturarvet som ett mycket starkt och viktigt fundament i Sjöfartsstaden Stockholm. Vi verkar inom det område som kallas för Sjögården. Våra medlemmar är föreningar, organisationer och företag.

Välkommen till en levande kulturmiljö som enligt samrådsunderlag inte egentligen finns. Andra talare har redan beskrivit Blasieholmsuddens som ett viktigt område för vår skärgårdstrafik och som den enda kvarvarande kulturmiljön i Stockholm som innehåller århundranden av maritim kultur.

Jag vill återknyta till det Christopher O´regan poängterade om demokrati. Vår svenska konstitution och vårt styressätt bygger på representativ demokrati. Våra politiker är våra valda företrädare. Gemensamt har vi skapat lagar och regelverk som bestämmer hur vi ska hantera frågor som stora byggprojekt och exploateringar. Låt mig läsa högt ur förarbetet till Plan- och Bygglagen:

”Medborgarinflytandet förbättras. Vid planläggning skall genom information och debatt eftersträvas ett så fullständigt beslutsunderlag som möjligt för de politiska organen. Alla boende som berörs av en plan eller ett beslut om tillstånd skall, liksom hyresgästernas organisationer, ha samma ställning som sakägarna.” Och i miljöbalken kan man läsa: ”Miljöbalken 3 kap 1 §: Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

10 § Om ett område enligt 5-8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt”

Kulturmiljölagen reglerar hur vi ska förhålla oss till kulturmiljöer och fornlämningar.

Ett nobelcenter i Stockholm hade inte vart ett problem om processen hade hanterats på ett förnuftigt och regelriktigt sätt. Det är rimligt att först ta reda på var man kan uppföra ett nobelcenter utan att göra intrång i andra viktiga kulturmiljöer och viktiga funktioner och riksintressen. Det ligger också i linjen med tanken kring Nobelpriset. Vad värre är att det allmänna agerar på ett sätt som strider mot den innersta tanken för medbestämmande och demokrati.

Den process som förevarit kring ett Nobelcenter på Blasieholmen måste nog slå rekord i regelbrott. Man har genomfört ett samråd utan ett komplett underlag och med stora felaktigheter och felaktig information i underlaget. I underlaget kan man bland annat läsa att en bensinstation möjligtvis smutsat ner men att en exploatering inte kommer att påverka omkringliggande miljö. All erfarenhet från liknande områden visar att det finns tjära, bly, kvicksilver och andra föreningar i gammal varvsmark. Området är också ren utfyllnad och här kommer utan något som helst undantag finnas intressanta lämningar från Stockholms tidiga historia, något som erfarenheterna vid renoveringen av Strömkajen vitsordar.

Nu har man målat in sig i ett hörn och tar till alla former av maktmedel som finns tillgängliga för få sin vilja fram. Det har skapat en falsk medial polemik som bygger på att väcka känslor kring varumärket Nobel på så sätt att alla som är emot exploateringen också är emot Nobel eller ett Nobelcenter.

Någon ängslig journalist har till och med sagt att vi inte förstår Chippenfield.

Det handlar inte om det!

Det handlar inte om förståelsen av modern arkitektur!

Det handlar inte om motstånd mot Nobel!

De handlar om att området behövs för andra mer viktiga ändamål och att priset för en exploatering betyder att viktiga kulturmiljöer för evigt raderas och att sjötrafikens möjligheter till utveckling försvinner!

Det finns inget vetenskapligt axiom som säger att man forskar eller möts bäst på Blasieholmen. Man behöver inte ta till överord om man säger att det är korkat.

Hade processen drivits med lagens underliggande tanke som ledstjärna hade vi samlat alla goda krafter för att skapa en bra lösning. När den konkreta verklighetens näring är samarbete närs tydliga politiker och makthavare av motsättningar och konflikter.

Det kan inte ligga i någons intresse att inte hantera viktiga planprocesser på ett annat sätt än att medborgarinflytandet blir reellt och att viktiga sakägares synpunkter värderas i samma omfattning som exploatörens.

Oavsett uppfattning i sakfrågan så tål ett planärende som handlar om att uppföra ett Nobelcenter, den eftertanke och den demokratiska process som är nödvändig för att uppfylla både lagars rekvisit och medborgarnas förtroende. För tillfället är vi långt ifrån den statusen.

Det ligger i politikernas ansvar att tillvarata sina väljares förtroende och verka för att den representativa demokratin upprätthålls. Det förutsätter att beslutsfattande politiker får ett beslutsunderlag som värderats objektivt och som uppfyller alla krav på harmoni med lagstiftning och redlighet.

Vi har en gemensam uppgift att se till att denna process görs på rätt sätt. Det ligger i allas intresse även Nobelstiftelsens, finansierarnas, byggherrarnas och politikernas.

Stockholms Sjögård uppmanar därför till att göra om och att göra rätt!

Våra politiker och våra myndigheter ska vara föredömen!

Gör om - gör rätt!

Ulf Johannisson talade för Norrmalms Hembygdsförening

Vi vill fästa uppmärksamheten på demokratin, hur allmänhet och remissinstanser blivit hörda.

Nobel Center är en koloss som skadar centrala kulturvärden – medför stora olösta trafikproblem – staden ska bidra ekonomiskt mm som vi har hört här

Projekt med så stora risker måste utredas och utsättas för debatt - innan man utformar en detaljplan. Allmänheten och remissinstanserna bör få ge sin syn på viktiga frågor i ett särskilt programsamråd.

Men det hoppade staden över. I stället låste man det mesta i flera års samarbete med byggherren - utan insyn. – Högst ansvarig för stadens agerade var stadsbyggnadsdirektör - Susanne Lindh fr o m 2014 VD för Nobelhuset AB. Hon hade då lotsat fram Sth Waterfront o a förfärligheter.* (Se tillägg nedan)

Följdriktigt så fick vi i våras en detaljplan som väckte massiv kritik - i de ovanligt många samrådsyttranden 833 stycken - och i yttrandena från tunga remissinstanser. Men staden gick ut med att många remissinstanser var positiva. Ledande politiker gjorde PR för förslaget i stället för att lyssna.

De ändringar som sedan har gjorts efter samrådet är små. I stora drag har man nonchalerat den massiva kritiken. Den stora blanka lådan är fortfarande en främmande koloss som bryter upp stadens väl sammanhållna vackra arkitektur i mötet med vattnet.

Och staden fortsatte att undvika debatt i viktiga frågor - som trafikproblemen – Och de alternativa möjligheterna som man undviker helt i dokumenten

- alternativet effektivare utnyttjande av de fantastiskt fina lägen som Nobelstiftelsen har i dag. Det viftar man bort.
- alternativet att Blasieholmsudden kan bli en inbjudande park med båttrafik, sjöhistoria, fiskrestaurang.
- alternativet att placera huset i Hagastaden synligt i stadens port - med mer än 10 tusen forskare på gångavstånd. - Man har lagt sig platt för Nobelstiftelsens krav.

Sammanfattningsvis - under många år blev det ingen offentlig debatt alls - och sedan undvek man viktiga frågor. Stadens ledning hade bestämt sig från början. Den demokratiska processen var teater.

Vanligt I projekt efter projekt tillåter stadens ledning att man bygger sönder innerstaden. Det är stora projekt som Slussen, Sth Waterfront, nya Continental mitt emot Centralen. Och massor av små projekt. Den samlade effekten är förödande för Riksintresset Sth innerstad med Djurgården.

I stället borde man utveckla glesa förorter och skapa fler centra. Det har kapacitet att lösa bostadsbristen och minska segregationen.

För hembygdsrörelsen är demokrati i planprocessen a och o. Den ska fungera som en garant för att gamla värden värnas, samtidigt som ny trivsam hembygd utvecklas – dagens och morgondagens minnen ska vara goda.

Vi som talar här representerar organisationer med tillsammans ett 6-siffrigt antal medlemmar, en stor samlad kompetens. Vi står förenade i fortsatt kamp för Blasieholmen och vårt kära Stockholm! Var med oss ända in i kaklet! Vi ska vinna!

***) Tillägg efter demonstrationen:** Nobelhuset AB:s VD Susanne Lindh sade 151210 i intervju med Radio Sweden: "It [Tullhuset] has a sentimental value, but the building itself is not ranked as having a high cultural value."

Men Stockholms stads egen utredning skriver om Tullhuset i *Nuläges- och värdebeskrivning av Blasieholmsudden och dess omgivande vattenrum*: "Tullhuset har högt kulturhistoriskt värde som en representant för det sena 1800-talets myndighets- och administrationsbyggnader i allmänhet och för Stockholms tullväsende i synnerhet. Tullhuset är en länk i kedjan av Tullhus i Stockholm från olika tider och är ritat av den välkände arkitekten Axel Fredrik Nyström som även står bakom gamla riksarkivet." Man kan tilläga att de yngre tullhusen på Skeppsbron troligen kommer att rivas i samband med nya Slussen.

Och arkitekten David Chipperfield sade i intervju i DN: "Tullhuset är inte ett viktigt, historiskt monument, även om det ändå kan finnas en viss sentimentalitet i det."